

NÉPSZAVA

1979 MAR 25

725.81

8

NÉPS

Történelmi vigasságok a Vigadóból

... Lassan elérkeztünk az idej, bár „műrostos”, de elég hosszú farsang végére. Még egy utolsó délutánra — tekintettel az elsötétítésre — kinyitják a Vigadó kapui. A nyitócárdás után a Bálközi Blokk urai keringőztek be... All a tánc, mint a régi szép időkben. Aztán megint kialszanak a csütlárok, és a Vigadó is csak álmodik a farsangról egy évig...”

A büntető ágyúgolyók

... Alighanem ez lehetett az utolsó tudósítás, amely az 1944-es bális szezon eseményeiről számolt be a színházi lap társasági rovatában. Mert a Vigadó már nem élte meg a következő farsangot. Az „öreg méntelepet” (így csúfolták egykoron a Vigadót) súlyos bombatalálat érte. S ezzel végérvényesen lezárult a Vigadó történetének első fejezete.

Az az igazság, hogy a Vigadó (régii nevén: Redoute) „Ezen a Dunára néző épület”, amely „a maga nemében talán legnagyobb” az egész birodalomban”, s amely „Pollack Mihály által építtetett 1832-ben”, nem először került a bombák tüzébe. Ugyanis Hentzi osztrák generális 1849. május 13-ról 14-re virradó éjszaka a budai várból rommá lövette a Redout-t, megbüntetvén a „lázadó” magyarokat, (Gábor István könyvében olvasom) akik ebben az épületben szavazták meg a honvédhadsereg felállítását, és az ehhez szükséges pénzt.

Gyönyörde, vagy üdülde?

Az új Vigadó tizenhat évig várat magára. Illetve Pest város tanácsa Ferd Józsefet, majd Feszl Frigyeszt kéri fel (1853-ban) az új Redoute épület megtervezésére. Az építkezést élénk figyelemmel kísérte a korabeli sajtó. Voltak,

akik lelkesedtek, s akadtak olyan hírlapírók is, akik maliciával figyelték a „colossal” palota kialakulását. A Vasárnapi Újság tudósítója például így ír: „Az Angol királyi és a Wurm-ház között emelkedik föl félelmes magasságban a Redoute, s vele — a kiadás, mely százezrekkel haladja túl az eredeti költségvetést.” És az építkezéssel majdnem egy időben megkezdődött a Redoute körüli névmagyarosító vita is. A javaslatok között szerepelt például a bálház, bálpalota, élvezde, gyönyörde, kedvelde, bájlak, városi tivornya, kéjvárdá, lejtvárdá, üdülde, rajonda, idénylő. Végül a Koszorú című folyóirat — azaz Czuczor Gergely — javaslata jutott diadalra, aki így verselése meg a dicső nevet: „Hívjátok magyarul s magyarul inkább Vigadónak: — Földim, e szót, bár sirva vigadj benne, ugye, megérted?”

Farsangi talpmozgatások

A Vigadó — nevéhez híven — az 1865. január 15-i „fényes és nyilvános” megnyitó táncvigalmat következően sokféle mulatozást kínált a közönségnek. „A városi vigardá bérloői — írja a Zenészeti Lapok tudósítója — engedélyt nyertek vasárnaponként zene-reunioik tartására 50 krnyi béleptidij mellett. A ki 50 krért más mulatságot nem tud magának szerezni, annak ajánljuk vasárnaponként ezen farsangi talpmozgatásokra emlékeztető s buzdító hangos reunioikat.”

A Vigadó — rendeltetéséhez híven — otthont adott a komoly zenének is. Világhírű muzsikusok koncerteznek a Duna-parti palotában sorban, egymás után. Liszt Ferenc 1839 decemberében látogat el először Pestre, hogy jótékony célú hangversenyt adjon az árvízkárosultak javára. Majd

a Szent Erzsébet legendája oratóriumának premierjére érkezik. A Zenészeti Lapok 1865. augusztus 10-i száma így ad előzetest az eseményről: „Ezen tény műzenénk történelmében kétségtelenül korszakot képezend... a komoly irányú zenében való előrehaladásunknak legszebb bizonyítványa lesz hazánk és a külföld előtt.” De koncertezett a Vigadó nagytermében Emil Sauer, Huberman, Kubelík, Hubay, Dohnányi, Debussy és Pablo Casals, és felléptek a pódiumra a világ nagy énekesei, például Fjodor Saljapin, Paul Robeson, Lotte Lehmann, Elisabeth Schumann, Benjamins Gigli, Toti dal Monte és Marian Anderson is.

Munkásmozgalmi gyűlések

Am a Vigadó nemcsak világhírű művészeket fogadott, hanem olykor helyet adott munkásmozgalmi gyűléseknek is, és az illegális Kommunista Párt irodalmi előadásorozatának is.

1899. február 19. Ezen a vasárnapon a nyomdászok gyűléseznek a Vigadó falai között. A napirend pontjai a nyomdatulajdonosokkal való csatározást és megállapodást tartalmazza — ahogyan erről a Népszava akkori száma tudósít. És egy másik dátum: 1941. március. Kállai Gyula, a Népszavában így számol be a forradalomra emlékező vigadói ünnepekről: „A nagyterem zsúfolásig megtelt. Vonozta őket a program és a zászló: Petőfi! A nagy név, amely szikrázik, ha idézni kezdjük...”

Tizenhat évig állt az első Vigadó, amely Pollack Mihály tervei alapján épült. Újabb tizenhat év telt el, amíg megszületett Hild és Feszl második Vigadója. A mostani? Bizony, több mint harminc évet várat magára. De már befejezéshez közeledik az építkezés. Legalábbis ezt jelzi, ígéri az a kiállítás és könyv (mindkettő Gábor István okos, színvonalas munkáját dicséri), amely a régi Vigadó múltját idézi.

Gantner Ilona